

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de lure patronatus clientelari, & eius personis, colonis ascriptiis, &
censitis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Definit autem nomen & ius patronatus primo, denegatis alienentis liberti, l. *Divus Claudius*, §. *fin. de iure patron. cum similib.* secundo, reuocatione in seruitutem propter ingratitudinem, l. *de ingra. libert. C. l. 2. §. 3. de liber. & cor. liber. tertio*, si libertus restituitur natalibus, id est, ingenuitati per principem: nam & in ea restitutione consensus patroni, cuius interest, accedere debet, 2. l. 2. *§. fin. de natal. restit. in P.* ¶ Est quoque modus quidam status inter ingenuitatem & libertinitatem, eorum qui assequuntur ius aureorum annulorum a principe, quo pro ingenuis quidem, qui hoc impetrauerant, habebantur, sed d' saluo, integroque remanente iure patronatus, permiffumque illis aureos annulos ferre, l. *1. pen. §. fin. de iur. aureo. annulo P.* ita differentes a restitutione natalium, qua ingenui fiebant, l. *sed si hoc lege, §. patronum, de in ius voc. in P.* Symbolum in libertis ingenuitati restitotis, annulus re- & constituitur. Siquidem verum est quod annulus ab anno dicitur: quia vt annus in fe per circuitum redeat, sic & libertas restituta in suum pristinum statum, in l. *manumissiones, de iust. & iur. P.* quare & quidam annum duplicem, censent scribi, non cum simpliciter, vt qui deducunt ab ano, quasi annulus sit parvus annus, vt alii *sed rō rō rō rō*, vt Festus: alii *sed rō rō rō rō*, vt Seruius Grammaticus. Subinde tamen ius hoc desit postulari, & omnes liberti ingenui dicitur sunt, tamen iure patronatus patrono, *auth. sed hoc die, §. de iur. aureo. annulo. C. §. 1. vt liber. de ceter. aur. annulo. non egerant, in auibn.* ¶ Sic annulus promissive usurpatus est, nec distinctionem adiecti: sicuti & vltus annulorum ex singulari nota, popularis postea factus. ¶ Si quidem olim p'ncipis temporibus annulus primum ferreus, dehinc aureus ordinem populū equestrem ostendebat, eratque eius insignie, distinguens equites a Senatoribus & plebe: repudiatus tamen postea, cum primum dignitas ædilis curulis data Cn. Flauio, qui primus fastos publicauit, *Plin. lib. 33. c. 1.* Quarto ius patronatus amittitur, quando non vindicant filio patris mortem, seruus detegens homicidas, pro premio manumittitur, l. *pen. de iur. patro. in P.* ¶ Quinto, si lege Alia Sentia priuatur patronus iure, si iureiurādo adigat libertū generandi competentem, ne nubat, l. *adigere, §. l. qui contra, de iur. patron. in P.* Et sexto, si pro operibus promissis præstandis patronus petat pretiū, renuntiare videtur iuri suo, l. *de op. liber. C.* cum pretium non debeat accipere futurarum operarum, nisi in casu inopie nomine alimentorum, l. *C. eod.*

De iure patronatus clientelari, & eius personis, Colonis, Adscriptitiis, & Censitis.

Cap. 10.

- 1 Clientes & liberti pares facti.
 - 2 Clientes qui, & patroni eorum.
 - 3 Clientela publica, & priuata.
 - 4 Clientium & patronorum leges & iura ex Romulo.
 - 5 Penestæ & Menestæ, subditi iurisdictioni dominorum inter clientos.
 - 6 Coloni inter clientes. Adscriptiti & censiti qui, §. 8. & 10.
 - 7 Mariandini serui qui.
 - 9 Originarii alieni qui.
 - 10 Colonorum adscriptitiiorum durior, quam censitorum conditio in quibus. Adscriptiti serui non sunt. eod.
 - 11 Adscriptiti sub clientela dominorum sunt, vt in aliam nequeant transire.
 - 12 Clientelam colonorum, & iurisdictionem dominorum non fuisse clientelam Romanorum & Romuleam docetur.
 - 13 Clientis proprie homo ligius. Ligius homo quis, eod.
 - 14 Soldurii Gallorum qui. Ambacti Gallorum qui, eod.
 - 15 Sepeliebant cum defuncto Galli, que ipse magis dilexerat, & in rogum inferebantur & animalia, & clientes, & alia.
 - 16 Soldurii differunt a soldatis & soliduriis.
 - 17 Soldata quid in feudis.
 - 18 Militaris annona quomodo militibus distributa Romanis.
- Q**uia Vlpianus, in l. si vero plures, de iis qui deiecerunt, in P. x. qualis conditio facit clientes & liberos, quod ad ius habitandi cū patronis pertinet, & eodem modo libertis clientes subinguntur, in l. 2. §. si iuncta l. 3. de vss & habi. in P. de istis quoque pauca.
- C**lientes vocat Proculus iurico. l. non dubito, de capti. in P. homines liberos qui cōmuniter cū fœdere, personā eius, cuius erant

clientes, obseruabant. Erant & clientes, qui se in potentioris cuiusdam tutelam applicassent cum suis, vt eius patrocinio & defensione protegerentur, in capite & fortunis: ipsi suos ipsos patronos a defensione ita dictos, obsequio & obleruantia clientibus. ¶ Erantque: & publica, & priuata clientela: publica, veluti si pagus quidam, aut ciuitas, regnum alicuius magnatis, regis, vel Imperatoris patrocinio se concederet: priuata, dum priuatis priuati se concedunt.

¶ Leges porro harum clientelarum constituit Romulus, vt auctor Dionys. Halicar. lib. 2. hystor. Roman. quibus munus patronorum dicitur, clientibus de iure respondere, absentium atque præsentium curam æque agere: lites pro clientibus suscipere, vt patres pro filiis: acculatoris impetum repellere. Clientium autem munus, vicissim patronos filias elocantes matrimonio pecunia iuuare, si pecunia egerent ab hostibus captos redimere, multas, & estimationes litium priuatarum deperditarum, ex solvere pro eis sumu proprio. Commune vtrisque nefas, alteris alteros accusare, aut aduersum ferre testimonium, aut censerī inter inimicos. Coniunctum autem de his criminibus, cuique patere ius occidendi. ¶ Possent inter clientes referri serui, quos vocat Athenæus Penestæ & Menestæ, lib. 6. cap. 7. Possunt & dici clientes hodie qui subiiciuntur iurisdictioni dominorum locorum seu oppidorum, & illi patroni qui præstant: quia superiores leges Romuli optime illis conueniunt. Hisque plura poteris addere, quæ tradit Bædæus, in annot. poster. ad Pand. ad l. non dubito, de captis. & Cælius Rhodiginus, lib. 13. c. 43. Videndus quoque Gellius, lib. 5. cap. 13. dispersas quo ordine ponatur tutela clientium, & num præferenda hospitibus, & aliis amicis. ¶ Sed quia & colonos clientes aliquomodo dici posse persuasum est, inter eos & adscriptitios fuisse opinor, qui se culturæ prædiorum dominorum cum suis, vel glebæ dabant. ¶ Quales fuisse Mariandini serui, qui lese Heracleotis voluntarie subiecerunt, ea stipulatione & lege, vt sibi vitæ necessaria ministrarent, Athen. d. lib. 6. cap. 7. ¶ Adscriptitii & censiti addicti erant prædiis, vt nec in alia prædia dominus mutare posset, indeve fugientes ad ea reducerentur. ¶ Idem fuit ius in originariis, id est, natis ex adscriptitiis, eiusdem ac patres conditionis, l. omnes, §. l. quem admodum, & l. originarios, §. l. desinitimus, de agri. & cens. lib. 11. C. veluti terræ membra, l. cum suis, eod. & glebæ ita adscripti, vt nec momento quidem temporis ab ea debeant abesse vel amoueri, l. colonos nunquam eod. nec vendi separatim sine prædiis a dominis prædiorum possint, l. quem admodum, eod. ¶ Hi f adscriptitii coloni, deterioris sunt conditionis, quam coloni qui dicuntur censiti. Nam censiti tributa præstant tatum dominis prædiorum, & faciunt eorum fructus suos, vt hodie qui a dominis emphyteotico iure, prædia sub annua pensione & laudemis accipiunt, l. iuxta, l. 1. §. 2. & fin. de iur. emphyt. C. l. si ager velti. vel emphyt. peti. in P. Adscriptitii autem non item, sed sunt veluti instrumentum & pars fundi, viuentes sub specie quadam seruitutis: quamquam ideo serui non sunt, sed ingenui. ¶ Verum tamen omnes in clientela censentur esse eorum, quibus tributa pendunt, potissimum si iurisdictionem habent, & eorum quorum prædia colunt, quibus adscripti sunt, l. 2. in quibus causis colo. domi. accus. poss. lib. 11. C. l. 1. de Colon. Thracenab. eo. lib. Quamobrem & cautum ne huiusmodi possint transire in alienam clientelam, neve extraneus horum suscipiat patrocinium, l. 1. vt nemo ad suum patroc. suscip. rustica. aut vic. eor. eod. lib. 11. l. 2. §. 3. de patroc. vicor. lib. 11. C. Theod. ti. 24. Ceterum illud annotatum volo, non omnes clientes vel patronos vnus speciei esse, sed respectu diuersarum rerum diuersa continere patrocinia, & iure. ¶ Ceterum f ista clientela colonorum & dominorum iurisdictionalium, non proprie erat clientela Romanorum, quæ nihil concedebat rerum, vel feudi ad ineundum hoc ius patronatus: sed in ea tantummodo in fidem se recipiebant potentiorum inferiores, fœdere facti, & defensore, quem eligebant. ¶ Vnde f & clientis mihi proprie esse videtur, qui & homo ligius, de Ligio, nos plura etiam in feudorum tractat. lib. 6. c. 2. num. 28. & seq. in tractatu Feudorum dicitur: ab eligendo patrono, vel quod ligabat se patroni amicitia & debebat, vt in Feudis docemus. ¶ Galli f horum species habebant Soldurios & Ambactos, de Soldur. etiam dixim. lib. 6. cap. 2. num. 27. Solduriorum, quos & deuotes Cæsar vocat, ea erat conditio, vt omnibus in vita commodis vna cum iis fruerentur, quorum se amicitia addidisset, etsi quid eis per vim accidisset, aut eundem casum subirent, aut mortem sibi consciscerent: neq; adhuc hominum memoria repertus est quisquam, qui eo interfecto, cuius se amicitia deuouisset, mori recusatet, l. l. Cas. lib. 3. cōmen. bell. Gal.

Inde autem dictos puto ego a firmitate fidei, nam voces illæ sunt vulgares, nostrates, & maternæ, quibus componitur verbum, Solduritus, soldare, aut solendure, quod est solus durat, vel solus patitur, scilicet cum delecto amico solus tolerat, vt apud Virgilium, 1. *Æneid.*

Durate, & vosmet rebus seruate secundis. Loquitur autem Iulius Cæsar, dum de Solduriis agit, de Aquitania, cuius idioma quoque est, vt Tectosagum in ea appellatione, ex qua declinaui etymon nominis commune. Clientes etiam appellat Cæsar, lib. 7. *comment. bel. Gall.* quos antea Soldurios dixerat, dum ait, *Clientibus Gallorum nefas esse, etiam in extrema fortuna deserere patronos.* Idiplum etiam tribuit Valerius Maximus, lib. 2. *cap. 1.* Celtiberis, vt pote a Gallia translata. Et Tacitus, *de moribus Germanorum*, Germanis. Confirmat hos Soldurios clientes esse, quod Cæsar etiam scribit alibi, dū de funere patronorum ait, *ful. Cas. lib. 6. Commen. bell. q. Funera ꝑ Gallorum sunt pro cultu magnifica & sumtuosa, omniaque qua vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia.* Ac paulo supra hanc memoriam, serui & clientes, quos ab illis esse dilectos constabat, iustis funeribus confectis vna cremabantur. ¶ Vt ꝑ inde colligamus Solduriorum deuotionem, qua etiam vitam arbitrio patronorum fideique subicerent. Neque mihi placet, vt Soldurios Gallorum eisdem dicam cum soldatis vel solidariis. Nam Soldurii nulla mercede conducti seruebant, & adstant in periculis

cum patronis, vt dixi: at solidarii milites erant stipendiarii. Sic Radenicus, lib. 3. c. 20. innuit in his verbis, vt largitione pecunie milites, qui solidarii vocantur, colligeret. ¶ Sic ꝑ in supplemento Chronici Sigiberti, *Sumfit Henricus rex pecunias de feudo vniuersisq; lorica: capitales barones secum duxit, solidarios vero milites innumeros.* Soldata in vrbibus feudorum, de soldata dixim. in *Feud. lib. 6. c. 3. num. 7.* est præstatio quædam annua gratuita, quæ a neutra parte transit in heredem: morte enim dantis, vel accipientis interueniente finitur. ¶ Soldata ꝑ vero dicitur, quia plerunq; in soldo rum donatione consistit, quandoque in vino & annona, in §. *fin. quis dica. dux.* *Marc. lib. 2. Feud. tit. 10.* Solebat enim stipendium militibus olim per annonam distribui per singulos dies, in singulos annos expeditionis tempore: veluti *bucellatus panis*, quem bis cotum vocamus, duobus diebus, ac panis alius tertio: vno die vinum, alio acetum: vno die lardum, caro verucina pido, l. 1. & l. *in benuis, 10. de erog. milit. anno. lib. 12. C. tit. 38. de anno. in l. forti. nisi, 6. eod. tit.* ex comæatu publico. Cui annonæ interdum etiam pecuniæ erogatio accedebat. *In benuis, 16. cum suis §. eod. de erog. vestitus, l. 2. 3. 4. de mili. veste, l. 1. 2. C. ii. 4. c.* & alia id genus militibus necessaria. Quando annona loco pecuniæ in solutum militibus dabatur, dicebatur stellatura, *Uolphgangus Læzus, lib. 12. comment. Reip. Roma. c. 5.* quia per telleras stellatas, lpecies alias pro annona accipiebant.

DE PERSONIS ECCLESIASTICIS MAIORIS ET MINORIS DIGNITATIS ET OFFICII, LIBER XV.

De præstantia potestatis ecclesiasticæ in laicam. Cap. 1.

- 1 Continuatio libri 15.
- 2 Potestas publica diuisa, & persona eius: in ecclesiasticas & laicas.
- 3 Christianorum duo genera, clericorum & laicorum.
- 4 Horum alii imperantes, alii subditi.
- 4 Potestatem ecclesiasticam maiorem seculari docetur.
- 5 Anima præstantior, & spiritalia corpore & corporeis.
- 6 Persona ecclesiastica digniores ob mysteria Dei, quæ pertractant.
- 7 Honores ecclesiasticos abrogati a Tyrannis, restitui a Leone & Antonino.
- 8 Sacerdotium prælatum imperio etiam apud Gentiles.
- 9 Imperatores summum pontificatum gesserunt.
- 10 Reges Aegyptiorum ex sacerdotibus.
- 11 Pontificum summorum in reges potestas.
- 12 Imperium & regna Gallia translata per summos pontifices, eodem.
- 12 Pontifici debent reges, & Cæsares obedire: in autem Deo.
- 13 Resisterunt episcopi Cæsaribus, Ambrosius Theodosio, Innocentius Archadio, Liberius Constantino, eod.
- 13 Summus pontifex rex seculi a Tertulliano dictus.
- 14 Summi pontifices, & sacerdotes num vtantur gladio materiali.

OTVM hominem ꝑ simul & vna comprehensione corporis & animæ iam superioribus libris consideramus, & naturales differentias qua potuimus facilliori methodo docuimus ex generatione legitima & illegitima: atque de distinctione, quæ ex potestate priuata, ex naturali quadam causa proficiscitur, breuiter quæ & scita necessaria & vtilia videbantur, exposuimus. Nunc peruenit series tractationis ad eam partem, quæ de potestate publicarum personarum pollicetur notionem. ¶ In ꝑ qua publicam potestatem in duo summa genera diuidi par est: Nempe in ecclesiasticam & secularem. Homo considerandus est in suis præcipuis partibus, quibus constat, anima & corpore. Sic aliis cura potior est, vel excellentior rerum spiritualium, earumque, quæ ad salutem animæ pertinent, i. ad *Cor. 4. sibi, sic nos existimet homo, &c.* aliis maior corporis, & rerum, quæ ad politiam & quietem reipubl. & quæ eius sunt administrationis. ¶ Quare ꝑ & duo genera Christianorum vniuersalia, *can. duo sunt 12. q. 3.* vnum clericorum est, spiritalibus deditum, & sacris inferuens: aliud laicorum, qui curant secularia. Et in his duobus generibus, alii sunt imperantes, seu præ-

positiualii subditi. Duæ potestates præcipue, duoq; genera subditorum sufficiunt, nec plura legitime esse possunt, *D. Luc. 22. c. 9. nam sanctam, de maio. Sobed. l. 1. Extr. aug. com. ii. 8.* quia non sunt alie partes principales in homine, præter animam & corpus, quibus potestates impositæ sunt. Nisi mixta inde constitutas & omnimodam, quæ habet imperium in corpus & animam, quæque soli Deo omnipotenti conuenit, qui posquam occiderit corpus, potest animam in æternam gehënam mittere; secundam mittere: aut nisi temporum quorundam obseruas necessitatē & Dei mandatum, quibus vtraq; potestas in diuisa penes vnum principē certis de causis & cum certis legibus fuit, vt ex narratione sequentium Deo fidente apparebit. ¶ Potestas ecclesiastica seu spiritalis maior seculari, *d. c. vnam sanctam.* In celo duo luminaria magna, sed vnum maius Sol, aliud minus, Luna, *Gen. 1.* In homine quoq; duo luminaria magna, maius ratio, minus sensus. Maior & honestior visus qui melioribus & honestioribus præest, *nos autem, de defenso. cin. in aub. col. 2.* ¶ Anima ꝑ plus quam corpus, & corpus plus quàm vestimentum, id est, plus quam externa bona, *D. Matth. 6. Luc. 12. D. August. de catechiz. adis rudib. ca. 1. 2. 3. 4. dist. 1. sancimus, de sacros. eccl. Corpus conditum anime causa, Arist. l. 1. de parib. animal. c. 5.* & bona externa propter hominem, *in pecudum, de vsur. P. §. in pecudum, de vsur. ap. Iustin.* Et propter quod vnum quodq; tale, & illud magis. Nobilior anima, & spiritalia omnib. corporalibus, *c. 2. de transla. episc. ap. Greg.* & fortiora spiritalia illis, *c. inter corporalia, eo. 11.* Vt & princeps cura Iustiniano primum animas, deinde linguas subditorum fieri eruditas, *§. illud vero, in proemio Pand.* Proinde qui curam gerit animarum & rerum earum, præstantiori exornabitur potestatis dignitate. Et vt anima præest corpori, imperat & iubet, vt regina in proprio regno. Sic qui imperat animæ & potior erit imperante corpori. Si vincit enim te vincen- tem, & vincam te, *l. de accessionib. de diuer. & temp. præscr. Nec dubitauit D. Paulus corpus excommunicari dare in interitum carnis, vt nobilior pars, anima videlicet, salua esset, l. 1. ad Cor. 5.* Gratius & pœna habita excommunicatio, quod hominem interiorem animam videlicet, feriat, *can. 1. & c. si quis episcopus damnatur, ca. au. di. 11. q. 3. c. corripitur, 2. 4. q. 3.* ¶ Dignius ꝑ & secundo ecclesiasticarum personarum officium, ob mysteria quæ pertractant, vnde nõ tantum honori earum tribuitur, quantum maiestati Dei, cui iheruatur, *Paulus, in l. nõ distinguerimus. 37 §. sacerdotio, de recep. ar. b. l. 4. P. 11. 8.* cuius ratione & tot priuilegia, & immunitates etiã ethnici suis sacri- ficulis cõcesserunt. *Dion. Hal. l. 2. Antiq. Rom. I. qui quis emeli, de episc. & cler. l. 1. C. 1. 2.* ¶ Et ꝑ Leo & Antoninus CC. ritibus tyrannorum, decretis, Antistitibus, quos patres pietatis vocat, honores restituerunt,